

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
Inhoudsopgave	1
Ingezonden: “Het begin van de Bekketrekker”, door Willem van der Velde.....	2
Gedicht Barbara Wekema-Hut: Herfst op de maden	3
Bezoek Prinselijk paar in Peize.....	4
Excursie collectie Museum Brands.....	6
Uit de oude doos door J.E.	9
Open Monumentendagen 8 en 9 oktober	10
Afbraak van de Centrumschool.....	14

Partyservice en Banketbakkerij Albertema

In *Tiedschrift* 78 stond een mooi artikel over de tijd dat Bareld Lunsche leider was van de cabaretgroep “De Bekketrekker”. Over de oprichting en de begintijd van De Bekketrekker is uit de nalatenschap van oprichter Peter van der Velde (1918-2004) meer bekend en in onderstaand stuk is daarover te lezen.

HET BEGIN VAN DE BEKKETREKKER. **ingezonden door Willem van der Velde**

Toen na de Tweede Wereldoorlog het verenigingsleven weer op gang kwam, trad ook het in het begin van de oorlog door Peter van der Velde opgerichte “Bonte Bitse Cabaret” weer op, onder andere in Bunne. Door het uitvallen van enkele medewerkers stopte de groep echter met uitvoeringen.

Begin 1948 werd Peter van der Velde door de RON (Regionale Omroep Noord, de voorloper van de RONO) gevraagd om een klankbeeld te maken over “De Drachtster Tram verdwijnt”. Het oogste veel waardering en enige tijd later vroeg de RON om een amusementsprogramma van een half uur en ... in het Drents.

Een radio-uitzending was toch iets anders dan een optreden voor publiek. Omdat Peter van der Velde Bareld Lunsche op een bruiloft al als conferencier had meegemaakt, benaderde hij hem om aan deze uitzending mee te werken. Nog enkele leden van het voormalige BBC werden gevraagd en zo ontstond het programma "Op het Dunnerboerveld bai Mans en Geertie", dat (in 1949?) op de radio werd uitgezonden. Veel luisteraars waren enthousiast en informeerden of de groep kon komen optreden en de (oud-) medewerkers van het BBC waren meteen bereid om weer met voorstellingen te beginnen.

Van der Velde zag mogelijkheden om in plaats van de vroegere BBC-revue een meer serieuze kant op te gaan. Nu er een nieuwe groep was, noemde hij deze het "Noorddrents Cabaretgezelschap De Bekketrekker". De “uitbundige vrolijkheid”, die in het vorige nummer van *Tiedschrift* werd genoemd, was echter niet wat Peter van der Velde in gedachten had! Hij had juist “echt” cabaret voor ogen, wat ook verwoord werd door de naam van de groep. Het ging niet alleen om de bloemenpracht van de sleedoorn in het voorjaar, maar daarbij hoorden ook de stekelige doornen en de wrange smaak van de pruimpjes.

Er was veel behoefte aan ontspanning en de roem van de nieuwe groep verspreidde zich ogenblikkelijk! De naam “Bekketrekker” kwam overigens pas in 1950 naar buiten; in juni brachten optredens in Donderen, (weer) Bunne en Nieuw-Roden respectievelijk 125, 125 en 75 gulden op. Behoorlijke bedragen in die tijd.

Niet overal werd de naam trouwens goed begrepen: het gezelschap werd ook eens aangekondigd als (gekke) bekken-trekkers...

Ook de volgende opmerking is van Willem

Ook nog even een opmerking over de LP “De Toverlanteern” die in het stuk van Bareld genoemd werd: zouden alle lezers wel weten dat de bespeler van het Hammond-orgel, Wijtze Weistra, in het land veel bekender was onder zijn artiestennaam Willy Weits?

HERFST OP DE MADEN
DOOR BARBARA WEKEMA-HUT

De zomer heeft weder
afscheid genomen.
Nog bloeien er bloemen
maar de herfst is gekomen

Van bomen tot struiken
wordt het blad bruin en bont.
En langzaam aan dwar'len
reeds veel; naar de grond.

Des morgens en 's avonds
is het mistig en kil.
Maar overdag meestal
zonnig, rustig en stil.

Op het veld heerst de herfst
met een weelde van kleuren.
En de lucht is vervuld
van pittige geuren.

Als de zon met de wind
door het gras speelt.
Is het een schouwspel
dat niemand verveelt.

Er komt soms in je hart
wat weemoed geslopen.
Omdat het met dit moois
spoedig af is gelopen.

Als je denkt aan de stormen
die straks komen gaan.
Weer alles kaal wordt en dor
en de winter breekt aan.

Weet je toch, dat elk seizoen
weer iets moois heeft te bie'n.
Want de natuur is steeds
boeiend voor wie het wil zien

Foto Bea Stal

PRINSELIJK PAAR IN PEIZE

Uit de Hopbel van zaterdag 29 september 1973

Het is alweer 45 jaar geleden dat op 20 september 1973 de toenmalige prinses Beatrix en prins Claus Peize aandeden in het kader van een driedaagse werkbezoek in Drenthe. 7 jaar later werd zij koningin en zou dit 33 jaar lang volhouden.

PRINSELIJK PAAR IN PEIZE

Grootse ontvangst bij de Hoprank

Donderdag 20 september was een grote dag in de nog jonge geschiedenis van het bejaardencentrum „De Hoprank” te Peize. Grote drukte en spanning beheersten reeds enkele dagen het leven van de staf en de bewoners van het tehuis.

In het kader van een driedaags werkbezoek aan de provincie Drenthe door het prinselijk paar, was een bespreking over het streekplan Noord-Drenthe gepland in de recreatiezaal van dit mooie gebouw.

Geen wonder, dat dit iets in beweging bracht. Ook onder de inwoners van ons dorp wekte de bekendmaking van dit nieuws beroering. Zou men prinses Beatrix en prins Claus hier van nabij kunnen gadeslaan of zouden er zoveel maatregelen genomen worden, dat men het prinselijk paar slechts vluchtig en uit de verte zou kunnen zien?

Daags tevoren leek het er op, dat het weer nog een spaak in het wiel zou steken, maar in de ochtend van de grote dag straalde de zon in een bijkans onbewolkte hemel. Zo bleef het deze dag.

Tegen drie uur in de middag begon van alle kanten het publiek naar de Hoprank toe te stromen. De vlaggen

wapperden vrolijk in het herfstzonnetje. De juffrouwen van de kleuterscholen trokken met hun klassen fleurig geklede kleuters naar het bejaardencentrum, waar alvast rood-wit-blauwe vlaggetjes werden uitgedeeld.

Personeel en bewoners stelden zich op bij de ingang, terwijl de minder gangbaren in een stoel in de grote hal werden geplaatst.

Ook burgemeester Van Bodegom, die het hoge bezoek mocht verwelkomen, was reeds aanwezig, terwijl uit omliggende gemeenten de genodigden arriveerden.

Langzamerhand begon het hele terrein vol te stromen met voornamelijk het vrouwelijk deel van de Peizer bevolking. De mannen waren op deze doorde-weekse dag natuurlijk naar hun werk en moesten daardoor dit schouwspel missen.

De politie had een gemakkelijke dag en beperkte haar activiteiten tot het dirigeren van 't publiek naar een plaats waar men het beste kon zien.

Kwart over drie. Nog vijf minuten voor de geplande tijd van aankomst be-

gon men het gezicht in de richting te draaien, vanwaar het hoge gezelschap zou arriveren.

Nog twintig minuten moest men wachten en toen barstte het gejuich los.

Langzaam draaide de auto met het wivende prinselijk paar de oprit in. Op geen meter afstand van het juichende publiek werd gestopt. De prinses en de prins stapten uit en werden door de burgemeester en de directrice van de Hoprank verwelkomd. Vriendelijk wivend naar het publiek ging het toen naar de ingang van het gebouw. De kleuterklassen zwaaiden met hun papieren vlaggetjes en de bejaarden lachten. Voor velen was dit de dag van hun leven. Diep onder de indruk van de eenvoudige en gewone gang van zaken, verliet het grootste deel van het publiek 't terrein.

Maar toch waren om half zes weer velen aanwezig om het afscheid mee te maken.

Peize had een grootse dag beleefd in stralende zonschijn.

De volgende dag regende het van de vroege morgen tot de late avond. . . .

Onderstaande foto's van het bezoek gebeuren hangen in de Hoprank en zijn met toestemming hier opgenomen.

Aankomst in de koninklijke "slee"

Opgewacht door een erehaag van kleuters

In gesprek met bewoners van de Hoprank. Achter burgemeester Van Bodegom mevrouw Schaafsma, directeur van de Hoprank

EXCURSIE MUSEUM COLLECTIE BRANDS TE NIEUW-DORDRECHT

14 maart 2018

Ter afsluiting van het seizoen werd er een excursie georganiseerd naar Museum Collectie Brands in Nieuw-Dordrecht. Er waren 33 personen aanwezig.

De omvangrijke collectie van Jans Brands heeft geresulteerd in een museum ter lering en vermaak, verwondering en verdieping. Een nostalgisch avontuur voor jong en oud, maar vormt ook een erfgoedcentrum. Onderdeel van Museum Collectie Brands is een omvangrijk erfgoedcentrum, een bibliotheek en een historisch archief.

Het museum is tevens een ontmoetingscentrum voor vakgenoten, studenten en geïnteresseerden in het historisch erfgoed. De collectie bevat kostbare geschriften en boeken, topstukken die soms internationaal de aandacht trokken. Totaal ongeveer 70.000 items, samen vormend ook een erfgoedcentrum voor wetenschappers en studenten.

Jans Brands

Gedurende 65 jaar verzamelde Jans Brands (1932) heel veel boeken en objecten, munten en penningen, gewichten en weeginstrumenten, voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog, een verzameling koningshuis voorwerpen, huishoudelijke voorwerpen uit grootvaders tijd en spullen die werden gebruikt bij begrafenisrituelen. Op rommelmarkten kocht hij spullen die hij interessant vond. Voor de unieke en kostbare objecten ging hij naar veilingen. Zijn moeder hielp hem met de collectie. Hij was altijd gek op dingen die hij kon krijgen, maar anderen niet hadden. Zo ontstond een uitzonderlijke collectie. Jans zag als kind het bijzondere van alledaagse dingen en wat anderen weg zouden gooien bewaarde hij.

Belangrijke stukken zijn onder andere een brief van Hugo de Groot, het handgeschreven testament van Marianne van Oranje en werk van de Groningse kunstenaars Hendrik Werkman en Hendrik de Vries dat uit de verzameling van H.J. Prakke stamt.

Brands is het meest trots op een boekje uit de 14e eeuw. Er zijn twee exemplaren van, geschreven in 1379. Hij heeft er een van, het andere ligt in Utrecht, maar dit is incompleet. Brands heeft dus het enige boek dat compleet is. Dit boek is een leenmannenregister van de bisschoppen van Utrecht. Het is op perkament geschreven.

Zo groeide de verzameling in omvang, onderwerpen en waarde. Jans is zijn hele leven vrijgezel gebleven en gedurende 65 jaar verzamelde Jans Brands heel veel boeken en objecten. Jans zijn motto is altijd geweest "waarom zou je dingen weggooien, dan zie je het later nooit weer". En in de boerderij was toch ruimte genoeg. Na zijn werkzame leven als administrateur ging Jans op 55 jarige leeftijd met pensioen. Vanaf dat moment was hij altijd op veilingen en bij antiquariaten te vinden. Zijn verzameling groeide zodanig in waarde en werd zo omvangrijk dat de boerderij eigenlijk te klein werd. Dus moest er een nieuw onderkomen komen voor zijn verzameling.

Jans Brands in zijn woning die hij aan het museum heeft geschonken

De kamer zoals het nu in het museum is te zien

Sinds Brands begon met verzamelen bewaarde hij zijn collectie in de boerderij in Nieuw-Dordrecht waar hij woonde. Voor het 125-jarig bestaan van Nieuw-Dordrecht werd er voor het eerst een tentoonstelling georganiseerd met stukken uit de verzameling van Brands. Hierdoor merkten meer mensen op hoe breed de verzameling eigenlijk was.

Begin jaren negentig richtten drie personen inclusief Brands de stichting Nieuw-Dordrecht Historisch en Cultureel op. Het doel van de stichting is het behouden van de verzameling voor het nageslacht en het toegankelijk maken voor een breed publiek. Brands zei dat hij de hele verzameling, compleet met boerderij en grond, aan de stichting zou schenken als die ervoor kon zorgen dat alles in Nieuw-Dordrecht kon blijven. Vanaf 1992 organiseerde de stichting jaarlijks tentoonstellingen en leesmiddagen in het dorpshuis. Ook werd 5 jaar daarna begonnen met het geschikt maken van de boerderij voor het bewaren van de kranten en boeken. Dit en later werk aan de boerderij werd vooral uitgevoerd door vrijwilligers.

In 1999 schonk de Provincie Drenthe ruim 250.000,- gulden aan de stichting om een onderzoek in te stellen naar de cultuurhistorische waarde van de Collectie Brands.

Sinds 2002 konden bezoekers in de weekeinden bij de boerderij terecht om de collectie te bekijken. In 2003 werd de stichting Beheer Collectie Brands opgericht. Pas in 2007 begon men met het maken van plannen voor een nieuw gebouw voor het onderbrengen van de collectie. Het doel was een studiecencentrum met een ontvangstruimte, een expositieruimte, een bibliotheek, een filmzaal, studieplekken en een museumcafé.

In maart 2010 werd de collectie tijdelijk overgebracht naar een depot in Schoonebeek, want de deel van de boerderij was geen goede plaats voor de boeken. In augustus 2010 werd officieel begonnen met de renovatie van de boerderij en de nieuwbouw van het studiecencentrum. In mei 2011 waren bouw en renovatie zo ver gevorderd dat de boekencollectie in de nieuwe bibliotheek kon worden ondergebracht. De officiële opening van het nieuwe Studiecencentrum Collectie Brands was op 17 november 2011. Sinds 2015 is Collectie Brands officieel een museum.

Begin 2017 heeft er opnieuw een kleine verbouwing plaats gevonden. Op 24 maart was de officiële opening van de semi permanente expositie 'De wereld van Jans'.

Lukina Kuiken

Foto's: website Museum Brands

UIT DE OUDE DOOS

In de “Hopbel(len)” uit de jaren zeventig (twintigste eeuw) komen we een aantal artikelen, onder de noemer “Uit de oude doos”, tegen, die zijn ondertekend met J.E.

De schrijver achter J.E. was Jeremias Ensing. In de wandelgangen Mias genoemd.

Mias Ensing werd geboren op 28 juli 1906 en is overleden op 28 oktober 1978. Op 11 januari 1941 huwde hij Hinderika (Riek) Voorthuis (11-06-1921/2-4-1991).

Uit de Hopbel van 29 januari 1972

Wanneer men het voorrecht heeft nog eens in de oude kasboeken van onze kerk te bladeren, dan blijkt dat onze voorouders met minder financiële problemen hebben zitten worstelen, dan zulks nu het geval is.

In het jaar 1808, om precies te zijn op 7 februari werd voor het eerst in de kerk gecollecteerd. Door de torenbouw, die in 1803 een aanvang nam, was naar die tijd gerekend veel geld nodig geweest. Deze gelden werden destijds gekregen door opzage van uitgeleende gelden en door verkoping van eikenbomen, o.a. aan de Boerlaan voor f 1.149,-, bij de Pastorie voor f 330,- en om de kerk voor f 920,-.

Waarschijnlijk zijn toen nieuwe bomen geplant, zodat we kunnen aannemen dat de bomen bij de kerk en pastorie ruim 100 jaar oud zijn.

In 1802, dus tijdens de omwenteling met de leuze: Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap werd het Herengestoelte in de kerk verkocht, waarvan de Graaf van Stirnum het strijkgeld ontving. Het is mogelijk dat die het ook gekocht heeft, doch dit is niet na te gaan, tenminste niet in de bescheiden van de kerk.

Het Herengestoelte en het Kerkkoor zijn toen apart verkocht; het laatste werd door de Kerkvoogden teruggekocht voor f 175,-. Eigenaar van het Herengestoelte en het Kerkkoor was Dr. P. Gasinjet, gehuwd met een dochter van J.H. Bavinge en H. Ebbinge en wonende in het Peizerwold op Woudrust.

Het bedrag van f 175,- werd terugontvangen, waarvan onderstaand schrijven werd vastgelegd.

Ter nagedachtenis ener merkwaardige liefdegift door een ongenoemd persoon uit de gemeente Peize, hebben wij ondergetekenden kerkvoogden het dienstig geoordeeld alhier te doen aantekenen, dat aan ons ter gelegenheid van de aankoop van hetzelfde bedragende de som van f 175,- is ter hand gesteld en door ons onmiddellijk daarop wederom aan den verkoper de Heer P. Gasinjet en vrouw is uitgeteld, zijnde nog bovendien van dezelfde ongenoemde hand de onkosten voor het zegelpapier waarbij gevoegd.

Peize, 9 Februari 1807.

*Roelf Luinge.
Reinder Luinge.*

In die tijden was f 175,- een groot bedrag, als men bedenkt dat de landhuren toen zeer laag waren, ± f 2,- per h.a. en de hopbouw, die toen al niet meer in de orde van grootte was dan in de 18^e eeuw een prijs opbracht van f 0,60 tot f 1,20.

Deze prijs was nog aan schommelingen onderhevig, waarschijnlijk veroorzaakt door de weersomstandigheden.

Tot zover deze keer iets uit de geschiedenis van het oude dorp Peize.

J.E.

OPEN MONUMENTENDAGEN

8 en 9 SEPTEMBER 2018

In Peize was naast de Dorpskerk en de Paiser Meuln een door de Historische Vereniging georganiseerde tentoonstelling in dorpshuis De Essen te zien van historische kledij.

TENTOONSTELLING KLEDING HISTORISCHE VERENIGING PEZIE-PEIZE

In het weekeinde van 8 en 9 september j.l. was er in de grote zaal van dorpshuis “De Essen” een tentoonstelling van historische kleding uit de periode 1760 tot 1950. Deze tentoonstelling was in het kader van de **Open Monumenten Dag(en)** met het thema Europa en van **Het Jaar van het Cultureel erfgoed Noordenveld**.

Op deze tentoonstelling van de Historische Vereniging “Pezie-Peize” werden kledingstukken getoond uit het eigen archief en samengesteld door de leden van de werkgroep Textiel, t.w. Geesje Garlich, Geesje Kuiper, Geesje Boelens, Grietje Ensing, Hillie Lunsche, Sabina Mensinga en Lammert Garlich (de laatste twee zijn ook oud bestuursleden. De werkgroep was aangevuld met Zwaantje Lansink uit Peize van de vrienden van het Historisch Kostuum en met de bestuursleden van de vereniging.

Bij binnenkomst van de grote zaal stond links van de ingang een paspop met kleding van een vrouwelijke dienstbode te weten een zwarte jurk met een witte schort met kant en een witte muts met kant, zo-eentje die Saartje bij Swiebertje ook droeg. (*foto 1*)

foto 1

foto 2

Rechts van de ingang stonden een aantal poppen gekleed met mannen- en vrouwenkleding uit de periode 1900-1935 (*foto 2*), daarnaast een uitstalling met mutsen en petten in diverse uitvoeringen aangebracht op showkoppen van piepschuim. (*foto 3*)

Links van de ingang stonden twee tafelvitrines met kledingstukken, waaronder kniekousen met initialen uit ± 1836 . Erboven hingen een rok en een sierschort uit ± 1820 ; stijl: Empire. Deze modestijl was destijds uit Frankrijk overgekomen. De rok en het schort werden gedragen met een hoge taille. De gele rok met rode versieringen was uniek, omdat deze rok in een woonhuis bewaard is gebleven, dit omdat het meestal werd vermaakt als de mode veranderde. (*foto 4*)

Naast de vitrines in de hoek van de zaal lag het oudste kledingstuk van de vereniging t.w. een omslagdoek uit ± 1760 . De omslagdoek met een afmeting van 1,60 m bij 1,60 m is gemaakt van zeer dunne stof en er zijn prachtige versieringen op aangebracht. Deze prachtige grote omslagdoek die goed bewaard is gebleven is daarom een museumstuk in onze collectie. (*foto 5*)

Foto 3

In het midden van de zaal stonden aan één kant twee grote houten linnenrekken met ondergoed uit de periode 1850-1950. Aan de ene kant dames ondergoed en aan de andere kant herenondergoed. **(foto's 6 en 7)** Ook langs de wanden stonden nog twee grote linnenrekken en een tafel met dames- en herenkleding uit verschillende periodes. Bij de dameskleding waren ook veel rokken en schortjes te zien van rond 1900. Ze droegen in die tijd wel drie rokken over elkaar nl. een witte rok (onderrok), een gestreepte rok (2^e rok) en een dikke zwarte rok (bovenrok). Langs de wand stonden ook nog tafels met kinderkleding uit de collectie van de vereniging. De kinderkleding was tentoongesteld om kinderen te laten zien, welke kleding de kinderen vroeger aan kregen. **(foto 8)** Op een aantal plaatsen waren er heren-, dames- en kinderen-kledingstukken van nu (2018) tussen gelegd of gehangen. De grote verschillen in soort, grootte, stofdikte en kleur(en) was goed te zien.

foto 4

foto 8

foto 6

foto 7

Ook was er een lange tafel van de Historische Vereniging met boeken, kaartjes, pennen, petten en mokken (logo HVPP of gemeente wapen Peize) die gekocht konden worden. Maar deze zijn nu ook nog te koop.

In “De Essen” hadden we ook de mogelijkheid om koffie, thee, frisdrank o.i.d. te verkopen voor het Dorpshuis. Tijdens een kopje koffie of thee werden nog vele anekdotes aangehaald uit het verleden. Zondagmiddag was er ook nog (als extraatje) een presentatie van historische kostuums door 3 vrouwen en een man van de groep Vrienden van het Historisch Kostuum uit Noord Nederland en één van de dames was Zwaantje Lansink.

Leden van de vrienden van het Historisch Kostuum uit Noord Nederland

Deze tentoonstelling werd mede mogelijk gemaakt door de gemeente Noordenfeld, omdat we de aangevraagde subsidie voor deze tentoonstelling in het kader van het Jaar van het Cultureel Erfgoed Noordenfeld hebben gekregen.

foto 5

Tekst en foto's Jacob Bezema

DE CENTRUMSCHOOL

Voor de bouw van de Centrumschool werd les gegeven in de kosterij. Hiervoor waren 2 ruimtes beschikbaar gesteld. In 1858 gaf de schoolopziener al aan dat de beide vertrekken te klein waren voor het aantal leerlingen en er door de lage plafonds onvoldoende luchtverversing was en er te weinig licht in de ruimtes kwam door de te kleine ramen. Echter het gemeentebestuur kon de kosten voor de verbouwing niet opbrengen. Het duurde nog tot 1866 voordat Gedeputeerde Staten van Drenthe hun goedkeuring gaven voor de bouw van een nieuw schoolgebouw. Voor de (destijds hoge) som van f 4.600,- werd door aannemer Jan van der Veen de nieuwe school gebouwd. De school kreeg aan de buitenkant een kerkachtig uiterlijk door de boogramen. Er waren ook nu 2 leslokalen maar daarnaast ook een aantal 'secreten'.

In 1883 vond er een uitbreiding plaats naar 3 leslokalen en de secreten werden vervangen door een 6-tal toiletten. Ook werden de boogramen in de voorgevel vervangen door grotere vensters die meer licht doorlieten.

Meer over de school en wetenswaardigheden over het onderwijs vindt u

- in het boek "Hé, jij daar, snuiter!". Hierin wordt de historie en de laatste 50 jaar van de Centrumschool beschreven. Het boek werd ter gelegenheid van de reünie van de oude school aan de Kerkstraat en het geheel nieuw pand aan de Hereweg uitgegeven;
- in een viertal nummers van *Tiedschrift* waarin Ton van Daal het wel en wee van de scholen heeft beschreven over de periode 1872/1988 zie hiervoor
-

Nummer	Pagina's	Uitgave
65	7 t/m 15	maart 2015
66	4 t/m 9	juni 2015
67	3 t/m 6	september 2015
68	12 t/m 16	december 2015

Op de volgende pagina's laten wij u de laatste loodjes van de school aan de Kerkstraat zien nl. foto's van de afbraak.

Foto's: Lukina Kuiken